

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția Strada Buzzești 42 Administrația Strada Regulă, 6. BUCUREȘTI	Director: N. IORGA Redactori: { St. O. Iosif, M. Sadoveanu și I. Scurtu.	ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . 10 lei În străinătate 12 »
---	---	--

CONGRESE DE STUDENȚI.

O netăgăduită mișcare de prefacere în bine s'a început în toată țara. Ea pornește de la conștiința, tot mai luminoasă și răspindită, că nu sîntem numai un Stat, cu forme luate după cele din Apus, cu o viață economică și o cultură care-și auz tot acolo obirșia, ci o *adevărată* țară, în care locuiește un *adevărat* popor, care face parte dintr'un neam mare, foarte vechi, cu multă vrednicie dovedită și cu o chemare firească, pe care nimeni n'are dreptul de a o lăsa la o parte. Prin mișcarea de astăzi, ca și prin altele din timpul din urmă, se cere pentru România și pentru Romini o cultură modernă proprie și o politică modernă națională.

Studentii și tinerimea altor școli decît Universitatea s'a dovedit în săptămînile din urmă inimoși, patrioți și disciplinați. E un mare lucru, o constatare menită să bucure pe orice om cum se cade, să dea încredere tuturor în noua generație care se ridică în împrejurări cu mult mai bune decît cele de mai înainte.

Mine-poimine cei ce astăzi stau pe băncile Universităților, publicul tînăr, așa de sîrguitor, al bibliotecilor noastre, vor fi stăpînii acestor țeri. Prin simțirea, cugetarea și voința lor se va întemeia noul viitor al României.

Înaintașii lor din cîteva generații precedente n'aveau nevoie de o pregătire deosebită pentru acest scop. Se credea pe atunci că sîntem un popor fericit și sigur de viitor, care n'are decît să-și trăiască mai mult sau mai puțin cuminte zilele, una după alta. Astăzi s'a făcut, se face tot mai mult lumina, se înțelege tot mai mult sarcina grea pe care vor avea s'o poarte, ținta înaltă pe care vor trebui s'o atingă, prin multă muncă pricepută, călăuzii cei noi ai țerii noastre. Lor li trebuie prin urmare o pregătire îndelungată și stăruitoare care nu se poate căpăta numai ascultînd lecțiile profesorilor sau cetînd cărțile de teorie ale bibliotecilor.

Dacă până astăzi societățile studențești n'au atins pe deplin nici menirea lor de a fi un loc de veselă, dar bună întîlnire și petrecere socială, un centru de studii libere și de discuții folositoare, un izvor de ajutoare pentru tinerii mai săraci, și dintre cari unii sînt foarte săraci, — congresele studențești, puse la cale de asemenea societăți, s'au compromis răpede. Întemeietorul lor, a fost mi se pare, prin anii 1880, răposatul C. C. Dobrescu, un vorbitor pentru a vorbi. Nici-un congres nu începea cu un program hotărît; fiecare ținea o cuvîntare despre ce-i trecea prin gînd, mai mult lucruri de un caracter cu totul general, culese din ușor de prin cărți. Rivalități nenorocite izbucniau între deosebiții vorbitori, între dinșii toți și cei cari ar fi voit să vorbească. Ascultătorii, cari nu căpătau o informație sau o îndrumare nouă, se deprinseseră a nu da nici-o luare aminte discursurilor.

Nu se dădeau concerte, nu se auziau coruri, nu se jucau danțuri, nu se organiza scursii. Cea mai mare parte din timp era prinsă de petreceri cam grosolane și de rătăcirii zădarnice pe strade, prin cafenele. Să adaug că se făcea greșeala de a nu pregăti, prin reprezentării săi concerte, fondul pentru călătorie și întreținere, că se recurgea la biletele gratuite ale Ministerelor și la bunăvoința găzduitoare a primăriilor și a particularilor.

BCU Cluj Central University Library Cluj

Un timp, congresele studențești, care nu se mai bucurau de simpatii, dispăruseră din cercul atenției publice. Astăzi a venit vremea ca ele să se ivească din nou, afirmînd din partea lor idealul cel nou și pregătind pentru aducerea lui întru îndeplinire.

Nu putem crede în adevărul zvonului purtat de curînd prin gazete că în mijlocul cursurilor, la începutul lui Maiu, cînd examenele bat la ușă, se va înjgheba la Iași, cu concursul d-lui Disescu și altor persoane naționaliste, un congres studențesc, la care s'ar pofti studenții basarabeni și bucovineni, a căror venire trebuie altfel pregătită. Încă mai puțin am crede că organizatorii gîndesc a chema pe toți studenții fără deosebire de naționalitate.

Iată ce sfaturi se pot da în această privință tinerilor.

Anumite chestii mari chiamă astăzi luarea aminte a tuturor oamenilor luminați. Ele sînt: chestia românească din toate Ținuturile, chestia țerănească, chestia evreiască, chestia școlară.

Până în toamnă, cînd este datină a se ținea congresele, studenții pot culege asupra acestor chestii, fiecare în împrejurările speciale în care se află acasă la dînsul — studenții veniți din Ardeal, din

Bucovina, din Basarabia, pot ajuta la luminarea chestiei românești — o sumă de lămuriri folositoare și nouă. Aceste lămuriri să le redacteze, scurt și cuprinzător, înlănțuindu-le strâns, așezându-le metodic, dar ferindu-se ca de foc de primejdia frașei.

S'ar alege de la fiecare Universitate un referent al cîte unei chestii. El ar strînge la un loc aceste informații și ar pune în lumină contribuția pe care o aduc, arătînd apoi pe temeiul lor și păreri asupra chestiei. Firește că nu se încapă după aceasta decît o discuție care ar putea întregi rezultatele și în care dorința de a se scoate la iveală să nu joace nici-un rol. Asemenea referate s'ar tipări, și ele ar aduce un folos adevărat. Astfel și-ar aduce aminte lumea cu plăcere de adunarea harnică a tinerimii noastre din Universități.

Prin orașele de provincie studenții duc mișcare și viață, după noăule curente și îndreptări. E rolul lor firesc. Ei îl pot îndeplini într'un fel care să li facă cea mai mare cinste. Să se organizeze în comitete pentru cultura românească, pentru luminarea politică a tuturor înșelaților și apăsătorilor. Să facă represintații de diletanți, să se înjghebe în coruri, să ție conferinți meseriașilor, țeranilor din împrejurimi, să lucreze la întemeierea acelor biblioteci populare în folosul cărora s'au ținut de curînd cetirile și conferințele noastre, și fiecare comitet să arate la sfîrșitul anului său la congresul studentesc din toamnă care e opera pe care a îndeplinit-o.

Dacă vor face astfel, studenții acestor ani, cari nu se pot asămăna în nici-un chip cu înaintașii lor lipsiți de ideal și de disciplină, vor scrie în analele culturii românești o pagină glorioasă pentru Universitățile noastre.

N. IORGA.

CUGETĂRI

Unii pot trăi cu sine însuși fără nici-un prieten, alții se simt bine între prieteni fără sine însuși. Fericirea celor d'întăiu e singura traicică.

*

Din orice lucru să nu știi prea mult, căci vei fi stampilat ca pretențios; în orice faptă nu lucra prea mult, căci vei fi ponegrit de reclamagiu.

*

Cugetător înseamnă în vremile noastre un om a cărui meserie e de a cugeta pentru alții.

*

A te simți superior înseamnă a întinde mîna de ajutor celor ce se pot ridica pînă la tine.

X.

ÎN FERICIRE

...«Nu eî?» Vorbia proptită de o cracă
Cu ochii triști ca după o dojană.

Și el înduioșat se-apropie

Zimbînd: «Te-ai supărat?». Atunci luciră

Frumoșii ochi de blînde riorele;

Pricirea lor intră adînc în suflet

Și aruncă o undă de lumină. —

Mergeau încet... Intrară 'ntr'o poiană

Și soarele îi sărută pe frunte.

Apoi se-oprîră 'n umbra unui paltin

De unde se zăria departe 'n lanurî.

Și Dumnezeu lăsase în zîna-aceia

Un cer de un albastru-așa de dulce

Că aștepta să se despice bolta

Să curgă într'un șerpuit șirag

Toți ingerii cu dripi de zăpadă

S'arunce lumii un potop de florî.

Veni un vînt molatec de pe cîmpuri

Și-î innecă în calda lui aromă;

Se legănară umbrele pe pașiști

Și ramurî, mîngîindu-se, foșniră,

Un mac potirul purpurii își frînse

Vărsîndu-și toate foile în iarbă.

Depart, stîns de tot, o ciocîrlie

În undele albastrului pierdută

Își tremura cîntarea luminoasă.

Cu ploaia soarelui venia și cîntul

Și aducea din ceruri fericire...

Și lanurile asculta orbite

De soarele rîu...

Iar el simți pe umăr

Cum se inclin'obrazul ei aprîns,

Simți cum draga-l mîngie pe frunte,

Zicînd cu glasul șoptitor acestea:

«Prietene, vezi norișoru-acela

Atît de alb ca un mînunchiu de crînî:

Acolo-aș vrea să fiu — plutînd pe el...

Ei nu știu ce-î în cîntecul acesta...

Mi se prefîră 'n suflet cu încetul

O duioșie de mă 'nneacă plînsul,

Mă doare sufletul de-atîta dor...»

El îi zimbî încet, și 'ncercă

Să aște vorbe 'n care să-și reverse

Simțirea lui adîncă și curată.

În ochii luminoși îi tremura

Divina nebunie a iubirii.

Și ar fi vrut să strige tuturor

Mărețul adevăr ce 'nțelesese,

Că zî de fericire cumpănește

Întreaga noastră viață de 'ntunec, —

Iar cîntul ciocîrliei se 'mpletia

Cu vorbele lor grele de iubire,

Ca o urzeală de-aur printre care

Ei își țeseau nerinorate risurî...

Eu, dîndu-și părul de pe tîmple 'n sus,

Se ridică și îi întinse mina.

Nu măi vorbeai, căci ar fi plîns de drag.

Mergeai ca 'n vis pe florile poienii,

Treceai neștiutoră supt bolți de frunze

Pe lingă lacurî reci lucînd în umbră. —

Și codrul des se legăna în doine,

Fîntînile cîntau dulci în aer,

Iar ei atît de fericii erau,

Că se mira nespun pădurea 'ntreagă

Cum inimile nu se schimbă 'n fluturî

Să zboare filfînd în ceru-albastru...

G. VILSAN.

UN ROMAN DE ION GHICA.

D-ra Eugenia Carcalechi a susținut în *Arhiva* din Iași (XXII, No. 1), că Ion Ghica a scris un roman, pe care-l crede publicat în *Independența* de la 1861, unde se află câteva fragmente, restul fiind pierdut.

Romanul are titlul *Don Juanii din București*. Ion Ghica cunoștea viața lor și, sprijinindu-ne numai pe corespondența lui cu Gr. Alexandrescu, fără a mai căuta și alte dovezi, putem zice chiar că se 'nsoția și el câte-odată bucuros cu ei. Cunoscându-î bine, era să avem un roman după natură, realist, dacă-l termina ori publică întreg.

Și eu cred că romanul din *Independența* este de Ion Ghica. Găsesc mai întâiu și aici, ca și în celelalte lucrări ale lui, modul caracteristic de a cita autori antici, cari nu-s cetiți de orî-cine, alătura cu cei mai moderni, Aristotele și Persiu alătura cu Byron, Thackeray, Dickens și Balzac. Mai găsesc descrițiunea aprinsă, byroniană, care era idealul celor doi amici literari: «Să vezi», îi scrie odată Gr. Alexandrescu, «să-mi dai despre cutare doamnă o descriere bironienă». Ghica a dat astfel de descrieri și în *Don Juanii* săi. În sfîrșit, fondul de idei sociologice și modul de-a le spune este caracteristic, și în acel timp și mai târziu, numai pentru Ghica. Romanul este al lui.

Romanul fusese *planuit* de mult, încă d'innainte de 1848. Aceasta reiese clar din două scrisori ale lui Alexandrescu către Ghica.

În 18 Iulie 1850, Alexandrescu îi spune: «Dat-ai oare în urma acelui manuscris care ți se părea că l-ai lăsat la mine? Mi-ar părea rău de se va fi pierdut, căci de va fi acela pe care îl cetiam împreună, el era un cadru destul de întins și interesant încît să figureze după cuviință într'insul *toți prietenii noștri*».

În 12 Octombrie 1849, Gr. Alexandrescu scrisese: «Ce îmi vorbești, mă rog, de *schîța de roman* ce ai lăsat la mine? În credință, te amăgești său că eu am uitat cu totul trecutul pe lîngă prezent, care nu e nici de cum romantic. Dar adevărul e că nu se află la mine nici o foiță măcar de asemenea comedii. Mîngie-te însă cu încredințarea că *rom scrie împreună* o istorie adevărată, cînd ne vom întîlni».

Cînd V. Alecsandri făgăduia — cum arată d-ra E. Carcalechi — în 12 Maiu 1849, că va trimete lui Al. Hurmuzaki, pentru «Bucovina» romanul, care era așteptat să sosească dela București, romanul era *numai* «o schîță de roman»; el era pierdut, de oarece nimeni nu-l găsia; iar poetul dela București propunea o amîinare pentru un timp cînd și el va putea contribui cu ceva la scrierea lui Ghica.

Romanul începe să apară la 1861: Ghica își va fi regăsit schița? Va fi scris pe măsura în care se publica, în care cas, închizându-se ziarul, era firesc să rămâie și romanul fragment? Cine să mai răspundă acum la astfel de întrebări? Un singur lucru se poate afirma cu siguranță: Schița, devenind abia acum roman, ea trebuie privită drept caracteristică, nu numai pentru anii când a fost concepută, ci și — saă chiar mai ales — pentru anii când apărea, deci pentru 1861. Dacă istoria literaturii nu se va ocupa cu cele câteva fragmente, istoria moravurilor române va pune oarecare temeiu pe ele. De aceea am socotit de folos să adaug lămuririle de mai sus la articolul d-rei E. Carcalechi.

G. BOGDAN DUICĂ.

VISUL COSÎNZENEI

*A fost un vis de primăvară —
Și 'n visu-acela luminos
Dormi 'ntr'o noapte, în cămară,
Cu mine-alături Făt-Frumos.*

*Maî vină, Craiū misterios,
Și 'n astă sară;
Prin geamul care-l las deschis,
Cobori în vis!...*

*Bogat dă mărul nostru 'n floare
Cînd e să vii într'adevăr;
Da 'n zori de ziuă floarea moare
Și zbori cu florile de măr.*

*Ci vină iar, de-mi prinde 'n păr
O sărutare —
Și lîngă mine dacă ești
Să mă trezești;*

*Iar, dacă vezi că n'am putere
La focul tău de 'mpotrivit,
Că rîsul de copil îmi pierde
Și-s palidă de nedormit,*

*Tu mergi la mama liniștit,
Mergi de mă cere,
Și, de m'a da, de nu m'a da,
Tot mi-î lua.*

*De-o sta'n potrivă, nu-î nimică...
Știi mărul care ți-l cîntam
Pe lîngă zid cum își ridică
Pân' la fereastra mea un ram;*

*Tu urcă-te și-mi bate 'u geam,
Nu-ți fie frică:
Eu am să ies și-apoi mă du
Unde-î vrea tu!*

A. STAVRI.

UN SUFLET UMILIT

(Urmare.)

Cercă moșneagul să se împotrivească, dar hojmalăul se răsti la el, gata să-l lovească.

Era în amurg tîrziu, și cerul se intuneca din ce în ce.

În grădină, cu săcurea 'n mînă, moșul lovia din greu.

Într'o vreme, sleit de oboseală, se opri, ștergîndu-și sudoarea de pe frunte. Privi crengile căzute, murmurînd:

«Cum i-am sădit cu mînile mele, și acum, cînd aū ajuns mîndrețe de copaci, să mă puie să-î tai! Ce om fără de lege! L-a învățat muiercana! Acuma vor să mă lase pe drumuri, să vînd casa! Mai bine să mor decît să fac una ca asta!»

Luînd săcurea, scupă în palme, și'ncepu să lovească iar....

A doua zi de dimineată, ca în totdeauna, porni la muncă. Cînd ajunse în dreptul docului, dădu să ocolească strada, dar în clipa aceea simți supt căruță o pîrîitură. Sări spăriat, și, cînd se uită bine, văzu că a plesnit osia de d'innainte.

«Of, Doamne, asta-mî mai trebuia!», gemu el și, punîndu-și mînile în cap, începu să se învîrtească și să scuie.

După multă trudă, găsi un par, legă osia și haide hai... porni la rotar.

Ziua era ceva mai liniștită. Portul vuia de muncă. Prin zarva veselă numai el trecea mihnit, ducîndu-și calul de căpăstru.

Ajunse la rotar, se tocmi, mai vorbi ceva, apoi porni spre casă, și tot drumul se gîndi de unde ar putea scoate bani pentru dresul căruții, căci, de cei strînși pentru panahidă, nu s'ar fi atins nici mort.

Cînd ajunse în fața porții, se opri, și par'că nu-i venia să intre de frica hojmalăului. În sfîrșit, se hotări; legă calul de stîlp, și se lăsă jos supt șopron.

Nu trecu mult, și ușa cocioabei se deschise. Tudurache, roș la față, cu părul vilvoiū, ieși în prag.

— Vîno'n casă, mă!...

Bătrînul se ridică în picioare, șovăind.

— Haide mai răpede!

De voie, de nevoie, deschise ușa. Abia intră înlăuntru, și Lina îl și luă în primire:

— Ce moșule, nu *catadixești* să vii în casă?

— Ba nu, cucoană, să iertați, dar sînt amărit!

— Ce amărit, mă? strigă frate-său, împleticindu-se.

— Da, frate, mi s'a rupt osia astăzi.

— Osia... asta-î fleac; mai iea un păhar cu vin, vorbi el, apropiindu-se de masa udă.

După ce-î dete păharul, îi aduse și-o farfurie cu ramășiți de icre.

Moșneagul luă păharul, dar nu-î venia să-l bea.

— Bea, mă, ce faci mofturi, că acuma te scald cu el!

— Bea, moșule, și mîncă, să nu zici că sintem oameni răi!, vorbi Lina, stricînd niște alune.

Se sculă apoi, și, luînd de pe masă o țigară, o puse după ureche. Își duse mîna în cap, potrivindu-și funda roșie așezată în părul rar, se întoarse spre bărbatu-său și cu veselie îi vorbi:

— S'avem și-o caterincă, dragă Tudorache, ce bine-ar fi!

Tudorache umplu păharul, și o luă de git.

— S'avem o caterincă... hm... da', să fie și o *harmonică*!

Se ridică în picioare, închizînd ochii pe jumătate, s'apropiă de moșneag, se întoarse cumpănindu-se, și-o bătă pe dumneaei pe spate.

— Am o dorință, sufletule!

— Ce, Tudorache?

— Cîntă-mi *Marinarul*.

— A! *Marinarul*! oftă dînsa lung, și începu să tușească, să închidă din ochi, mestecînd rămășița din gură. Deschise apoi gura, și prinse a cînta cu o voce tremurată, răgușită:

Foaie verde trei flori,

Adio maică, frați, surori!

BCU Cluj / Cultural University Library Cluj

Tudorache asculta, dădea capul pe spate, dădea din mină, pe urmă începu să ție hangul cu un glas gros, ca un răget.

Cîntecul umplea odăița și Lina se strimba, închizînd ochii, căscînd gura, înnălțînd gitul. Cînd isprăvi, Tudorache o apucă de git:

— Așa ceva... știu că-mi place!

— Am fost răgușită, Tudorică dragă! răspunse ea.

Tudorache umplu păharele și, apropiindu-se de moșneag, vorbi:

— Mă, știi tu ce înseamnă cîntecul ăsta? Mă, eă cînd l-aud așa, cum îl cîntă dumneaei, îmi vine să plîng! *Marinarul* săracu'!

Se răpezi înnainte, cumpănindu-se și, bătîndu-se cu mină în piept, strigă din nou: «Și eă am fost marinar! Cînci ani am făcut meliția, n'am fost stiglețar! Am slujit și pentru tine în oaste, tu ai stat acasă».

Moșneagul, din colț, se uita cu frică, dădea din cap, îngîninînd:

«Așa-î frate!»

Se uită la sticlele goale de pe masă, și oftă într'însul.

În sufletul lui gema durerea. În ochii lui se vedea sila de a sta între oamenii aceștia cari-și bătuse joc de Dumnezeu, de el și de mormîntul măsii....

Se sculă în picioare, voi să puie mîna pe clampă, dar se opri.

Prin geamurile mici venia o lumină gălbuie și săracă. Ațe de fum vi-neții se ridicau în valuri, și, cum dădeau de lumină, se topiau într'o pulbere aurie.

Cei doi, după ce-și răsuciră câte-o țigară, începură să vorbească.

— Să-mi cumperi o păreche de mănuși *jacman scortaliu*, șopti Lina.

— Și două! răspunse Tudorache.

Foarte fericită, dumneaei îl luă de git, și-l sărută. Se uită apoi la sticlă, o scutură... și de-odată un suspin de durere răsună în odaie.

— Ah! Tudorache: s'a isprăvit vinul.

— Cum se poate?

— Da, Tudorache.

El puse mâna pe sticlă, clătînînd-o:

— Nu mai avem nimic din parale?

— De unde? dacă aū fost numai zece franci...

Moșneagul, la auzul vorbelor, căscă gura, holbă ochii: «Zece franci? se gîndi el... De unde să aibă ei parale, cînd pînă acum aū luat pe datorie?».

Un fior îi trecu prin suflet... De atîta vreme, nu umblase la baniî lui. Puse mâna pe clampă, și voi să deschidă ușa:

— Ce, mă, ce te grăbești? strigă frate-său.

— Am ceva treabă!

— Aî ceva treabă... hm... da... treabă!...

Moșul deschise ușa... Cum se văzu în tindă, s'apropiē de vatră. Dete cărămida la o parte, și'ncepu să scormonească cu minile în gropița care și-o făcuse. Luă țărîna între degete, pe urmă dintr'odată rămase nemișcat și'ncepu să tremure.

I se păru că se înșală, orî n'ă văzut bine. Scormoni iar pămîntul; de data asta văzu că nu se înșală.

«Baniî, oare unde-s baniî!», gemu el. Se ridică și deschise cu grabă ușa de la odaie. «Baniî cari i-am avut pentru pomenile mămucăi, unde sint?».

Cei doi, în veselîa lor, nici nu-l auziră pe moșneag. Apoi Tudorache se întoarse scurt:

— Ce vraî, mă?

— Baniî cari i-am strîns! — șopti răgușit bătrînul.

— Cari bani? eū nu știu nimic!

— Ce bani, moșule? Ce ne faci pungași? țipă Lina.

— Dați-mi-î, îi păcat de Dumnezeu! Îndurați-vă de sufletul mieu!

Lina vorbi către bărbatu-său:

— Ia vezi, dragă, moșneagul ista a nebunit, ne face pungași!

— Ce-ai spus, mă? ne faci pungași?

— Frate Tudorache, gemu moșul, Dumnezeu știe cît am muncit să-i strîng... Îs pentru sufletul moartei!

— Auzi, dragă, *ne acuză* pe față, și tu nu spuî nimica?

— Cum, mă, îndrăznești să ne acuzi pe mine și pe soția mea? — strigă Tudorache, prăvălindu-se spre el.

— Cine mi i-a luat de acolo?

— Cum? sustii, măi păcătosome!

Îl apucă scurt de gît, și-i trase o palmă: «Acuma teucid! în minile mele stă viața ta!», gemu el scrișnind.

— Valeu! frate, mă ucizi?! Ce ți-am făcut!, se văita bătrînul cu mîna la obraz.

Tudurache, cu părul sburlit, cu ochii în sînge, își încleștă mînile:

— Cînd te-oiu măi auzi cu astfel de vorbe, te fac una cu pămîntul.

Și, deschizînd ușa, îl răpezi afară pe scări.

Moșul căzu grămadă. Apoi, cînd se închise ușa, se sculă cu greutate, călătînindu-se intră supt șopron, și acolo se lăsă pe niște paie...

«Of!.. Dumnezeule, mămucă! ce rele zile am ajuns!.. Măi bine mă luați cu tine!.. Tilharul... m'a prădat, mi-a luat banii cari-i strînsesem pentru pomeni!.. Are el suflet... are el biserică... După ce-i țin în casă și li dau mîncare ca la orbi!» gemu moșul, și lacrămile curgeau din ochii lui slăbiți.

Noaptea creștea, umedă și rece. Vîntul care bătea aspru, intona melodii ciudate: părea că duce departe oftările unui suflet chinuit.

Din sara aceia, moșul se simția foarte rău. Glasul i se schimbase, și ochii îi erau trași în fundul capului, par'că atunci ieșise dintr'un spital. Se împrumutase și scoșese căruța, dar de geaba, c'acuma și dacă se ducea în port, sta mai mult tolănit în căruța la vr'un dos. Oamenii se miraū ce are moșul. Cîțiva îl întrebă, și moșul, ridicînd ochii în sus, răspunse: «Ce am eu, să nu dea Dumnezeu nici dușmanilor!»

În tindă nu măi intrase. Două nopți dormise în căruța, și din pricina frigului răcise așa de tare, că abia își măi simția trupul. Într'una din zile, după ce se văitase tot drumul, veni acasă măi de vreme. Era așa de bolnav, că nici nu putea să se scoale din căruța, să deshame calul. Ziua era posomorită, și un vînt rece bătea din spre Dunăre, de te pătrundea la oase.

În ogradă era pustiū. Moșul trase singur supt șopron și, rămas acolo, începu să se vaiete. Trecu multă vreme, și sara s'apropia să cadă.

De odată se arătară Tudurache cu nevasta lui. Erau tare înfuriați, căci amîndoi dădeau din minii și bombăniau. Făcură cîțiva pași, și se opriră lîngă căruța:

— Bine, măi ghiujule, ce te-ai apucat să spuī?— Moșul abia putu să ridice capul.

— N'auzi ce te întreb eu? răcni el a doua oară, clocotind de minie.

— Of! lasă-mă, frate!

Lina făcu cîțiva pași și, oprindu-se în ușa, începu să țipe:

— E nevoie să stai la vorbă cu el, îndărătnicul?

Tudurache dădu furios cu piciorul în căruța, și vorbi din nou:

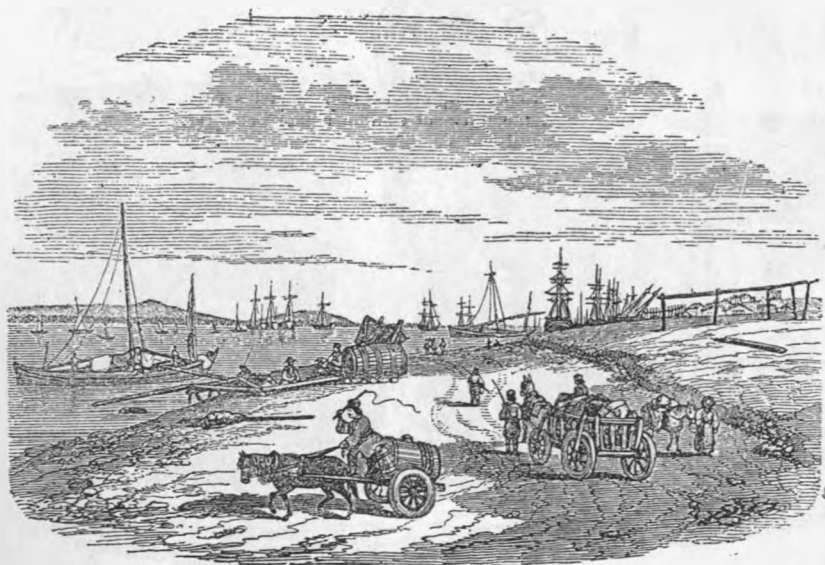
— Răspunde: de ce te-ai dus la Leiba și-ai spus că nu vinzi casa?

— N'am spus nimic...

MĂNĂSTIREA NEAMȚULUI (după Bouquet).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PORTUL BRĂILEI (după Bouquet).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BISERICA SF. GHEORGHE NOŪ DIN BUCUREȘTI (după Bouquet).

BĂIEȚI CU STEAUA, ÎN BUCUREȘTI (după Doussault).

University Library Cluj

— Atunci să mergi cu mine la jidan, ca să regulăm...
 — Nu pot, frate, nu vînd casa!
 — Cum? ce-ai spus, răcni Tudorache, și, ca un zmintit, se răpezi la el, cu pumnii strînși. Loviturile începură a curge fără milă pe ochi, pe față, în cap...
 — Iartă-mă, frate, gemu moșul, ridicîndu-se și dînd să se apere.
 — Să te iert!... dar casa n'o vinzi?...
 — Văleu!... gemu bătrînul. Apoi se făcu grămadă, punîndu-și minile în cap.
 Cîteva clipe, nu se auziră decît răcnituri surde.
 — Da ce mă, credeaî că te joci cu mine?
 Moșul, zdrobit de lovituri, rămase nemișcat pe podeaua căruții.
 Singele începu să i se scurgă din nas și din gură, împrăștiindu-se pe față, pe haine.

Într'un tîrziu, se mai dezmetici; deschise ochii, cercă să se ridice, dar căzu din nou. — Oftă greu, străbătînd cu un fior liniștea. — Noaptea creștea umedă, iar din mahala veniau cînd și cînd sfărmături de cîntece și chiote.

Balan întindea gîtul, bătea din picioare și scotea nechezări slabe.

Moșneagul gemea mereu; iar, cînd cocoșii cîntară miezul nopții, zbulciul durerii încetă. O arșiță grea îi cuprinsese sufletul. Voi să se miște, voi să spuie ceva, dar cuvintele înghețară pe buze; pleocele căzură grele, și rămase țapăn.

Vintul sufla rece, și prin ramurile despoiate părea că suspină o melodie dureroasă, un prohod, pentru acela care nu mai suferia.

NECULAI DUNĂREANU.

DIMINEAȚA

*Rumenit-au zorile
 Și-și presoară florile;
 Prin ferestre lunecînd,
 Vin la draga mea pe rînd,
 S'o 'ncununne parcă vor
 Cu podoaba mîndr'a lor.*

*Blînd pe ochi o sărutară,
 Că-s frumoși din cale-afară;
 Îi sărută gura iar,
 Că-i bujor destul de rar;
 Ușurel apoi pătrund
 Și la sîmul ei s'ascund,
 Că e dulce plin de foc*

*Și mai plin e de noroc,
 De noroc, de nenoroc!*

*S'au ascuns în sîn ori nu?
 Dară, mări, uite-acu,
 Pe-albul obrăjorilor
 Rumenirea zorilor
 Răsărit-a fără veste!
 Ea le știe toate-aceste;
 De săruturi încă știe,
 Că 'ntinzîndu-mi gura mie,
 Surizînd îmi spune'n șagă
 Că va face viața 'ntreagă,
 Ce-o 'nvățară zorile,
 Presurîndu-și florile.*

E. CIUCHI.

ALIMAN VOINICUL

— POVESTE —

(U r m a r e)¹.

— Ursule, păgînule, eă oiă urma chemării tale, numai un cuvînt ascultă-mă : pe mine cînd m'a făcut maica mea, i-a părut tare bine, dar cînd a fost să mă legene, m'a blestemat ca să nu închid ochii pînă nu voiă zice o cîntare de patru oi. Lasă-mă să îndeplinesc blestemul, că-î blestem greă de la părinți, pe urmă m'oiă pogori, și vei face cu mine ce-ți va pofti coasta !

Ursul se prinse, că doar, uitîndu-se mai mult la dînsul, îi venia poftă mai strașnic să-l ronțăie.

Iar Aliman Voinicul își umplu pieptul de suflet și chiui odată cît îl ținu gura :

«Uu!. N'Aude, N'a Vede,
N'a Greul Pămîntului,
Ușurelul Vîntului;
Haideți, pușori de lei,
Grăbiți-vă, dragii miei,
Că stăpînul vostru pierde
Fără nici-o mîngiere!»

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cinii stăteaă tustrei de vorbă în pivniță, unde-î închisese stăpînul lor, și, cum chefuiă ei acolo fără grijă și ciocniaă păharele hiritisindu-se, — c'așa fel de cîni erau aceia, că vorbeau ca și oameni, — numai ce sări de-odată ca ars Ușurelul Pămîntului, și zise către ceilalți :

«Frățiorii miei iubiți,
La ce naiba vă gîndiți?
N'auziți că'n codrul verde
Cel stăpîn iubit se pierde;
Iar de jalea lui cea multă
Codrul stă și mi-l ascultă,
Cum își cîntă de duios
Moartea ce-l așteaptă jos!»

— Ba mai bine ți-ai lega floanca cea de gură, urechi de cîrpă, făcu Aude, și-î șterse o palmă de văzu stele verzi. Cum, tu auzi și noi nu auzim, amar-nicule? Ia vezi să nu dai cîntea pe rușine, că mi-î să nu-ți meargă colbul acuș! Și bietul iepure nici nu cîrni.

Cînd strigă a doua oară, sări Aude și li spuse ce auzise.

Cît se alese și ei c'o labă de la Vede, de-î scăpără înnaintea ochilor :

— Caută-ți mai bine de surzenia ta, măcar că te chiamă Aude, și nu ni strica petrecerea, că, nu de altă, da' ți-oiă muia cele ciolane, și te-oiă stilci

¹ V. n-rele 48, 50, 52, anul IV, și anul V, n-rele 2, 4, 7, 8 și 9.

ca pe tine, de-î rămînea un schilod pe fața pămîntului! Tăcu și Vede, că nu se putea pune împotrivă, c'un frate mai mare.

Aliman Voinicul chiui a treia oară, de vijii vîntul, frunza șuieră ascuțit, iar codrul răsună lung a pustiū de glasul Voinicului. Iar, cum sfîrși de strigat, sări Vede din loc și grăi către Greul Pămîntului :

«Frate, frate, dragul mieū,
Cum te rabdă Dumnezeu?
N'auzi tu că'n codrul verde
Cel stăpîn iubit se pierde;
Iar de jalea lui cea multă
Codrul stă și mi-l ascultă,
Cum își cîntă de duios
Moartea ce-l așteaptă jos!»

Și unde nu se trezi Vede c'o plăcintă la ureche de la Greul Pămîntului, că nu mai zise nici cîrc.

Se uita Aliman Voinicul, făcuse apărătoare din podul mîinii, doar a zări ceva; — dar de unde să zărești dacă nu vine nimeni?

— Aide, ginere, ce mai aștepți? colaci calzi, ori să te hrănesc cu răbdări prăjite, ca să-ți sfîrșești cîntecul? Crezi c'am să mă ploconesc mult înaintea ta? făcu Zmăul, cam în doi peri.

Bietul Aliman dădu ursului o ciubotă s'o roadă, doar l-a mai răbda, pe urmă își chemă a patra oară cîniū lui cei iubiți:

BCU Cluj / Central University Library Cluj
«Uu! N'a Vede, N'Aude,
N'a Greul Pămîntului,
Ușurelul Vîntului,
Haideti, pușori de lei,
Grăbiți-vă, dragii miei,
Că stăpînul vostru pier
Fără nici-o mîngîiere!»

Aceasta era pentru cea din urmă dată, iar codrul, ca un frate bun ce-î era, și văile clocotiră ca nici-odată, că frunza tremura, de parcă o bătea vîntul și iarba se pleca spre pămînt; iar vîietul tremurător răzbătea în depărtări nemărgenite ca un glas de tunet, — că-l auzi și Greul Pămîntului. Iar, dacă-l auzi, de ciudă răcni miniat către Ușurelul Vîntului:

— Ei și dacă ai auzit tu mai întăiū, măi pipernicitule, să te vedem ce procopseală ai să faci. Fă'n spre ușă, de-o deschide!

Se răpezi iepurele în ușă, de, cu toată vîrtutea lui, și sări înapoi ca o minge, că de unde să poată clinti măcar ușa din loc, necum s'o deschidă!

— Ce folos te-a bătut c'ai auzit tu mai întăiū, dacă ești un bicisnic și-o obidă! — Se mai încercă și vulpea dar tot în sec.

— Ia încearcă-ți și tu puterile, măi lupule, că ție poate ți-a merge mai în plin; te-î fi sculat din pat cu piciorul drept azi dimineată, ori poate îi avea noroc, unde ești așa flocos!

Lupul abia o urni, că acolo era greutate, nu șagă.

— Tot eă de dirvală, că de așa frați ca voi mai că m'aș lipsi; la mîncare înnaintași și la treabă codași!

Și unde își făcu vînt Greul Pămîntului, măi tătucă, și unde nu trăsni în cea ușă de-o făcu drojdi, că nu se alese nici-o scîndură din ea, iar bolovanul se ducea de-a dura, de credeai că-l mîină dracii.

— Ia de-acum, măi fraților, să ne așternem la drum, că n'avem vreme de pierdut. Tu, Ușurelul Vîntului, ca gîndul, voi, Aude și cu Vede, ca vîntul, iar eă oiă veni o lecuță mai încet, că mi-e teamă să nu să năruie pămîntul supt mine.

Da' n'a fi trecut vreme cît ai sorbi o lingură de apă și cîniî sosiră unul cite unul la stăpînul lor cel primejdut.

Ursul tocmai atunci scutura ciubota în gură; cînd îi văzu, înlemni, și de frică se făcu o ciotcă uscată și tare la rădăcina stejarului.

Aliman Voinicul porunci cățălușilor lui:

— Hai, dragii tatei, și-mi bucățiți ciotca asta; numai inima s'o cruțați, drăguților, căci vreau s'o dăruiesc nevastei mele, să nu zică c'am umblat în rele și mi-am părăsit soțioara!

Ciniî o făcură harcea-parcea, cît te-ai șterge la ochi, că nici nu mai știaî pe unde aă sărit așchiile dintr'însa, iar inima o lăsară întregă după poruncă.

Aliman Voinicul luă inima, o învăli într'o cîrpă, încălecă pe cal și porni încetișor spre casă, cîntînd ca'n vremea copilăriei sale un cîntec de dor. Și-l ascultaă cu drag codrii, și frunza tiuia, — ci prin frunze se purta sunetul și s'amesteca cu freamătul foilor, că făceau împreună un cîntec, mult mai minunat și mai dumnezeiesc; iar calul supt dînsul nu știa cum să meargă mai lin și mai domol, să nu-l sdruncine.

Nevasta lui auzi de departe viersul și pricepu ea că nu-î a bine, dar ce putea să mai facă? Și 'n gaură de șarpe să fi intrat, că el tot o găsia.

Cum ajunse acasă, îi zise:

— Alei, cătea de muiere, cum ai vrut tu să-mi răpuî zilele? Că eă ți-am fost bărbat cu credință și de aceia nu ți-a ajutat Dumnezeu!

El puse inima într'o frigare, de-o prăji bine pe jăratec, iar apoi, cum era fierbinte ca și focul, o pocni peste ochi, de-î sări luminile cît colo și rămase oarbă. Dar nu-î făcu numai atita! Ci o spînzură de limbă c'un cîrlig și pe urmă cu cîrligul de grindă. Apoi îi puse la amîndoi ochiî cite-o baie și zise:

— Eă mă duc în lume, c'aici e loc făr' de noroc pentru mine, iar pe tine te las să-ți plîngi păcatele. Și dacă la anul, cînd mă voiî înturna, va fi plină de lacrimi baia de la ochiul drept, atunci te iert, că tu pe mine m'ai jălit, iar, de va fi plină cea de la ochiul stîng, ți-a fost mai milă de taică-tău, și atunci te mai las așa un an spre pedeapsă.

El își îndeplini zisa, și plecă, lăsînd-o, ca pe o nevrednică ce era, să-și ispășească păcatele prin amara osîndă. Dar încotro să se ducă?

De mult îl muncia dorul să călătorească în spre morile cele zmeiești, și într'acolo apucă, dar mai mult pe cărărușe și de-a dreptul, că spre locurile acelea nu era șleaă bătut.

Dacă porni din ținuturile sale, merse el, merse, zi de vară pin'n sară, iar unde era umbra mai răcoroasă și viața mai dragăstoasă, acolo poposia, ca să-î fie și lui de o plăcere după cum i-o cerea inima și calul să pască la umbră iarba codrului cea grasă și frumoasă.

Hoinărind el așa cu calul și cîinii lui, ajunse într'un oraș mare și bogat, că acolo ședea împăratul cu sfetnicii lui și mai marii oștilor; era de, cum să vă spun, toată cîrma țerii pe lingă capul lor.

Dacă ajunse în oraș și trecu rohatca, trase la o căsuță din marginea tîrgului. Căsuța era sărăcăcioasă, cu prispa de lut și acoperemîntul de paie de secară. Gardul ere vraisește și nu se vedea nimic la casa aceea, afară de cîțiva pușori, și un godăcel umbla de colo pină colo, guvițăind. Baba ședea în casă la gura cuptorului și cocea porumb în vatră, ca o babă săracă ce era.

Aliman Făt-Frumos se opri d'innaintea casei, iar din tindă îl întîmpină bătrîna, încinsă cu un briu de lînă, și se uită lung la dînsul.

Ci el n'o lăsă să-l ochească așa mult, c'o întrebă:

— Măicuță, mi-î primi la gazdă, că-s un drumeț ostenit (vezi el nu vrea să se arate cine-î și de unde-î) și n'am unde să trag, iar, dacă ți-oiu face vre-o cheltuială, apoi ți-oiu plăti cît mi-î cere. Până una alta, rogu-te, taie un cocoșel, de mi-l fă cu borș, și toarnă un pușor de mămăliguță, că vii din locuri tare depărtate, mătușică dragă!

Da' baba începu a i se căina și a i se jălui, clătîind din cap:

— Dragul mătușicăi voinic, toate le-oiu face cum le-oiu face, numai apă n'am văzut de-o lună de zile, că la noi în oraș este o singură fîntînă, și ntr'însa șade un proclat de balaur, de nu lasă pe nimeni să iea apă, pînă nu-î dăm lui în fiecare lună cite-un om tain; că pe bietul mieu moșneag l-am plîns de mi s'au uscat și ochii, c'am rămas fără sprijin la bătrîneță.

Azi se împlinește luna și i-a venit rîndul împăratului să dea om de tain, și are numai o singură copilă, de i se rupe inima într'însul numai cînd se gîndește săracul. Dar ce poate să facă? A făgăduit că dă împărăția pe jumătate și pe fată de nevestă cui va scăpa-o de la moarte. Mai acuși, cînd s'a da soarele spre chindie, are să treacă cu alaiul, s'o ducă la fîntînă ca pe morți laca așa, flăcăul mamei, ne necăjim și ne chinuim, ca vai de noi; pe semne că pentru păcatele noastre ne-a dat Dumnezeu uitării, de-am ajuns la pierzare!

— Lasă, mătușică, că nu-î nimica; nu-ți face spaimă de geaba, că doar n'om împunge fuga de frica unui balaur. Ci mai bine iea cofele, du-te la fîntînă, și spune balaurului că te-a trimes Aliman Voinicul să iei apă!

Baba se cam codia, că știa ea cum merg treburile, de nu-î pe poruncă, ci-î pe rugăminte, dar n'avu încotro cîrni, și se duse.

Cînd ajunse la fîntînă, numai ce auzi un glas gros și răgușit, de parcă vorbia într'un fund de poloboc:

— Fugi de-acolea, cotoroanță bătrînă, ce ți-ai urit zilele? Nu știi că nu mi-ai adus tainul? — Babei îi clănțaniau dinții în gură de frică, și se pierduse biata bătrînă, de credeai c'are s'o apuce niscai vînturi rele, dar tot o sluji gura să grăiască smerită către balaur:

— Apoi n'am venit de capul mieu, ci m'a trimes Aliman Voinicul să-i dai apă!

— Dacă-î pentru dînsul, iea și pleacă de aici! răspuse balaurul, mai îmblînzit.

Baba își umplu cofele, dar n'apucă să facă douăzeci de pași, că tăbărîra oamenii pe dînsa și-i băură apa. Ea se întoarse înapoi și se rugă iar smerită către balaur; da' balaurul de colo se răsti la dînsa:

— Ce tot mă întrebî, babă nebună! Nu ți-am spus odată? Dacă-î pentru Aliman Voinicul, iea cît îți poștește coasta și nu mă mai bate la cap!

Bătrîna își umplu cofele din nou, dar păți ca și întăia dată. Dacă văzu că nu o poate scoate la capăt, se duse acasă și povesti totul lui Aliman, că din pricina asta n'a putut aduce acasă un strop de apă măcar.

— Mătușică, iea un cățaluș de-al meu, că n'are să mai îndrăznească nimeni să-ți zică nici dă-te mai încolo!

Baba chemă cînele și o porni din nou spre fîntină. Își umplu donițele și, cînd să plece, oamenii îi ațineau iarăși calea. Cînele însă, se rinji odată la dînșii, că se împrăștiară ca puii de potîrniche, — așa fiorî ce-avea cînele.

Baba cără apă: pentru casă, pentru cal, pentru cîni și se grăbia să gătească cîna; iar voinicul nostru puse capul pe-o perină și zise către babă:

— Eū mă las o leacă pe pătîșorul ăsta, că-s frînt de oboseală, dar d-ta cînd îi vedea că trece alaiul cu fata împăratului, să mă scolî din somn, că vreaū să vād și eū cu ochii minunea asta, cum îl lasă pe împărat inima să-și deie odorul lui unei spurcăciuni de balaur!

Cum să nu-l lase inima! Doar se pierdea un suflet, nu atitea miî de miî cîte erau în cetate; și-apoi mai a urmă, ce tot îndrug eū degeaba, așa i-a fost scris fetei, și pace bună.

Baba se luă cu treaba la bucătărie, iar, cînd așa pe la toacă, de trecu alaiul, uită să scoale pe Aliman Voinicul. După ce găti bucatele, pe la aprinsul lumînărilor, îl trezi să poștească la masă, da' își aduse iute aminte c'a uitat să-l scoale cînd a trecut fata de împărat cu alaiul pe d'innaintea casei.

— Hai, dragul mamei, că eū, cu mîntea mea cea proastă, uitai să te scol cînd a trecut copila împăratului!

— Da mult îi de-atunci, mătușică? Poate c'a și fi mîncat-o spurcatul de balaur?

— Cam de multișor, da' nu cred s'o fi mîncat, că are și el tabiet. Ia încolo pe la miezul nopții dacă i-a răpune zilele; până atunci vai de inima ei, mititica!

Aliman Făt-Frumos, inimă de aur, porunci numai decît unui cîne să meargă la fîntină și să străjuiască, ca nu cumva balaurul să cășuneze vre-un rău copilei, și să stea acolo neclintit până a sosi și el.

(Va urmă.)

VIRGIL CARAIYAN.

LA SECERE

*Acum, supt albastrul aceluiași cer,
Pe dealuri, pe cîmpuri, cît ochiul străbate,
Copilele 'nnoată prin holde bogate
Și valuri de spice se pleacă supt fier.*

*Eū umblu prin grîul ce-mă trece de brîu
Și-mă primblu zădarnic pe lanuri privirea,
Ci chipul tău mîndru nu-l văd nicăirea,
Copilă frumoasă ca spicul de grîu!...*

*Stău locului, dragă, pierdut și privesc
Cum moare un nour în zarea albastră,
Cum moare ca dînsul și dragostea noastră,
Cum singur prin holde mereū rătăcesc.*

Căiuți. 1905.

L. MĂRICAȘ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DARIUS

*Pe culmî de munți albaștri s'aprinde luna plină
Și 'n galbena-î văpaie pădurile se 'nneacă,
Grădinî se 'nchid în umbră și florile se pleacă
Supt ăripi de vînt moale, și totul stă să treacă
Supt dulcea vraj'a tainei, în pacea nopții lină...*

*Dar iată 'n depărtare cetatea lung viește
Și 'nnoată 'n fum de facle și 'n strigăt de orgie:
Serbează Craiul Asiei nenfrînta-î vitjie,
Căci neamuri cît nisipul adus-a supt robie,
Și-a tresărit cetatea și 'n frcamăt clocotește...*

*Iar pe 'nnegrite șesuri un glas în șoapte geme
Și vulturii sălbateci în șiruri lungi coboară:
Aci, pe cruci, zac prinși ce se trudesc să moară,
Ei văd cum biruința trufia-și desfășoară
Și 'n larma de izbîndă ei pier rostind blesteme!...*

I. M. MARINESCU.

C R O N I C Ă

Alexandro A. C. Sturdza. *La terre et la race roumaines*. Ouvrage (de 723 pp. enrichi de 10 cartes et 186 figures. Paris. 1904.

Asupra acestei opere, «inspirată din dorința de a pune în mâinile străinului un volum de informații și cunoștințe precise și exacte (!) asupra a tot ce privește România...», s'a vorbit numai în treacăt în câteva mici referate în revistele din țară și străinătate. Ele n'au fost tocmai elogioase pentru autor; și, când răsfoim acest volum, pricepem foarte bine pentru ce n'au fost elogioase, cu toate că autorul spera, între altele, că prin acest volum «se vor strânge încă și mai mult legăturile seculare de amicitie și recunoștință ce unesc România cu Franța».

Pentru o astfel de lucrare, mai ales când e așteptată de mulți și de mult, se cer însă cunoștinți, cunoștinți și iar cunoștinți (cunoștinți asupra țării, nu cunoștinți din lumea mare), se cer fapte și date precise, iar nu vorbe late.

Cine a urmărit pe d. Alex. Sturdza în conferințele d-sale istorice (preistoria Românilor, etc.) cunoaște metoda științifică și bagajul vast de cunoștințe de care dispune; același stil, aceiași metodă și aceiași redare falsă sau interpretare greșită a cunoștințelor altora domnește și în această voluminoasă operă. Și, astfel fiind, se înțelege că nici-un critic serios n'ar fi putut vorbi despre lucrarea de compilație a d-lui A. Sturdza «cu curtoasia» pe care d-sa o pretinde, și de aceia toți au lăsat-o în plata Domnului.

Dacă eu totuși am căutat să amintesc aci despre această lucrare complexă, am făcut-o, nu pentru a-i arăta lacunele și omisiunile, imperfecțiunile și neexactitățile ori greșelile de interpretare și de înțelegere, ci pentru a-mi stabili oarecare drepturi de proprietate asupra unor lucrări *utilizate* de d. A. Sturdza. Și nu mă voi referi la idei, la text, pe care d. Sturdza le-a luat din cartea mea, sau a d-lui E. de Martonne, ori a altuia, și pentru care nimeni nu i-ar aduce nici-o vină, când ar fi redată cum trebuie, ci voi vorbi în special de hărți și figuri de fond geografic pe care d. Sturdza și le-a însușit fără a aminti de unde ori de la cine, sau pe care le-a atribuit pe nedrept altora decît autorului lor.

De altfel, chestiunea e de mică importanță acum, căci cine a avut ocasiunea să răsfoiască «România» de d. I. Popa-Burcă și subsemnatul (manual didactic premiat de Academia Română) a făcut deja cunoștință cu hărți ale României lucrute și date pentru prima oară într'o carte de geografie a României; și acele hărți și figuri erau așa de nouă și caracteristice, că nu pot fi confundate cu altele, iar, dacă sînt reproduse, se recunosc imediat de unde și ale cui sînt.

Cu toate astea, o elementară «curtoasie» impunea d-lui A. Sturdza să amintească în josul hărților ori figurilor împrumutate numele aceluia care le a alcătuit pentru prima oară. Ce-i drept, d. Sturdza face amintire în lista bibliografică și de «România și țările locuite de Români, de G. Murgoci și I. Popa-Burcă», dar indică ultima ediție (deși d-sa îmi spusese personal că

poseda deja la Paris prima ediție), pe care eu i-am înmînat-o în timpul publicației operei d-sale. Prima ediție a geografiei noastre are 8 hărți și o mulțime de figuri în text; în a doua ediție a manualului nostru am suprimat patru hărți, fapt care poate a îndemnat pe d. Sturdza să dea, nu numai pe acelea, dar și pe toate celelalte ca operă a d-sale. Din nefericire însă, ediția I-a a geografiei noastre se mai găsește pe la librării și se poate face orîcînd confruntarea.

Ce-î drept, noi, dintr'o modestie lesne de înțeles, nu ni-am pus numele la titlul hărților, ci în colț, unde de obicei se pune numele desenatorului. Aceasta însă nu îndreptăția pe d. Sturdza să șteargă numele nostru și să puie pe al d-sale, ba încă și la titlul hărții. O simplă ochire asupra hărții politice «de Alex. Sturdza» arată proprietatea noastră: scara (absolut proprie), felul desenului, pînă și chenarul și semnele sînt neschimbate; d. Sturdza a tradus doar unele numiri pe franțuzește, dar copiarea sa a reprodus chiar greșelile noastre, atît la numiri, cît și la conture orî direcții. La hărțile agricolă și geologică, pe lîngă o împrumutare nepermisă mai adaogă două neadevăruri sfruntate, spunînd că sînt «după hărțile oficiale ale Ministeriului de Agricultură și Comerț (reproducere autorisată)». Desfid pe d. Sturdza de a-mî arăta o hartă oficială agricolă așa cum am dat-o noi în geografia noastră și a reprodus-o d-sa; și, mai departe, desfid iar pe d. Sturdza de a-mî indica o hartă oficială saă nu (afară de a noastră) care s'ar asămăna cît de puțin cu cea reprodusă de d-sa.

Tot așa cu diagrama de densitatea populației, cu sondajul de la Mărculești (Bărăgan), etc., ce și le însușește fără nici-o modificare și de asemenea fără nici-o indicare de unde le-a luat.

Pe noi nu ne costă cine știe ce dacă d. Sturdza și le-a însușit; am putea zice că chiar ne măgulește această *utilizare*: de unde nu e, nu poți *utiliza*; și apoi noi am alcătuit aceste lucrări tocmai pentru a fi utile, și ni pare bine că aū fost *utilizate*. Dar pentru un așa autor și o așa carte se pretindea ca munca altora să fie respectată, și mai ales cînd d-ta, autor al unei opere de compilație și *utilizație*, pretinzi o critică «cu curtoasie», îți cer, eu, cel care am lucrat, să ai măcar cît de puțină omenie.

G. MURGOCİ.

*

În București s'a stîns în floarea tinereții sculptorul bănățean Al. Liuba, care dovedise prin mai multe lucrări o mare gingășie și un fin spirit modern. Bietul băiat trăia în împrejurări grele. Concurase și el pentru monumentul ce este să se ridice lui Mihaî Viteazul la Călugăreni, și nu izbutise. Recunoașterea deplină din pafta atitor oameni de merit putea să-l mîngîie de asemenea înfrîngerii. Nu e Român care să nu simtă durere la vestea nenorocirii care curmă viața unui om chemat la un rol artistic de frunte.

*

În broșura *Episcopia Strehău și tradiția Scaunului bănesc de acolo*, d. Al. Lăpădatu dă o îndoită reconstruire istorică deplină, cu toată informația ce

se poate da, într'o formă literară limpede și plăcută. Ar face o faptă bună față de știința românească acela care ar da autorului o situație care să-i îngăduie acea lucrare istorică pentru care e așa de bine pregătit, precum o dovedește la orice prilej.

*

N-rele 62 și 63 ale *Tribunei* din Arad dau în traducere părți din tesa de doctorat la Universitatea din Pesta pe care d. Dionisie Stoica a consacrat-o lui A. Vlahuță. Din aceste rînduri de cuminte apreciere se desface ceva de din seninătatea definitivă a judecății urmașilor. În foiletonul n-lui 63, note de drum din părțile Sătmarului. D. Ilie Minea înseamnă unele încercări de a se scrie românește în veacul al XVIII-lea cu litere latine.

*

Unul din n-rele din urmă ale *Răvașului* începe cu o poezie care destăinuiește un nou talent.

*

Ce pot eu spune de *Documentele slavo-romîne* pe care mi le trimete studentul Stoica Nicolaescu, funcționar la Arhivele Statului? Pot spune că e un I. Sirbu mai puțin curajos și care nu va lua premiul cel mare al Academiei, de și are aceleași legături cu tovărășia Tocilescu. Nu e o pagină care să nu ascundă prin reticențe, prin lăsarea la o parte a unora și scoaterea la iveală a altora, prin încălcarea celor mai vădite drepturi ale aceloră dintre profesorii săi cărora li datorește mai mult¹, o polemică ce nu cutează să iasă la lumina zilei. Altfel, multă îngrijire în editarea textelor slavone, multe știri interesante culese în documente inedite din Arhivele Statului și Biblioteca Academiei; mai puțin spirit critic; lipsă de talent și de bun simț. În total, încă o dovadă despre necesitatea unei strînse legături între caracter și orice fel de activitate literară sau științifică. La vîrsta d-sale, d. Nicolaescu are vreme să se hotărască, în urma acestor rînduri aspre, dar drepte, între a se îndrîji și a se îndrepta.

*

În piesa «În lumea de azi», pe care o tipărește d-na Zoe Verzea, se va găsi mult adevăr, idei foarte sănătoase și sentimente nobile. Sînt citeva tipuri suggestiv înfațșate. Clasele care-și strecoară viața cu o dulce inconștiență luxoasă sînt bine cunoscute autoarei, care le încondeiază elegant. Limba e bună.

N. IORGA.

BIBLIOGRAFII

Horia, Cloșca și Crișan ed. a II-a, de Maiorul Al. Orleanu. Focșani, 1905.
«În lumea de azi», comedie de moravuri, din viața românească de d-na Zoe Verzea. Se află de vînzare la librăriile *Socec. Alcajay, Librăria Națională* din București, sau la autoarea, București, Bulevardul Pache Protopopescu, 17. Prețul 3 lei.

¹ Toate inscripțiile le-a luat dintr'o lucrare a autorului acestei recenzii, lucrare pe care se ferește a o cita pentru a nu supăra pe patron.